

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

EDUcentrum

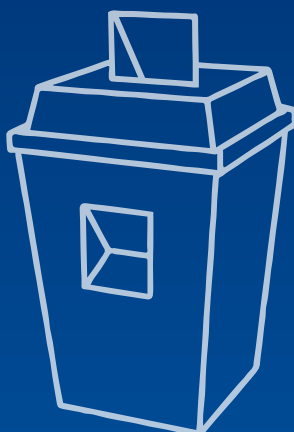

DEMOKRATICKÁ
ŠKOLA

Metodický list

Karel Čapek, T. G. Masaryk a demokracie

Časová náročnost:	45 minut
Cílová skupina:	3. ročník SŠ
Počet studentů:	26
Vzdělávací oblast:	Jazyk a jazyková komunikace, společenské vědy, dějepis
Průřezová témata:	Výchova v demokratického občana Osobnostní výchova Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Klíčové kompetence:	Kompetence k učení Kompetence práce s informacemi Kompetence občanské
Pomůcky:	Tabule, pracovní list, psací potřeby
Klíčová slova:	T. G. Masaryk, Karel Čapek, demokracie, Hovory s T. G. Masarykem
Způsob ověření:	PREZENČNÍ
Autor:	Bc. Jana Kapounová

ANOTACE aneb O ČEM JE TATO AKTIVITA?

Při aktivitě Karel Čapek, T. G. Masaryk a demokracie se studenti třetího ročníku středních škol seznámí s osobností T. G. Masaryka a s jeho vybranými postoji a názory. Během aktivity studenti pracují s úryvkem z Hovorů s T. G. Masarykem od Karla Čapka, jenž pojednává o demokracii. Studenti si uvědomí, jakým způsobem Masaryk demokracii pojímal, zamyslí se nad tím, které názory jsou jim v současnosti blízké a do jaké míry Masarykova představa o demokracii odpovídá současné podobě této formy vlády u nás.

CÍLE

- Student zná představy T. G. Masaryka o demokracii.
- Student samostatně vyhledává informace v textu a hodnotí je.
- Student vyhodnocuje informace kriticky.
- Student respektuje názory a připomínky svých spolužáků.

POPIS PRŮBĚHU AKTIVITY aneb JAK NA TO?

Úvod (5 minut)

Učitel studentům sdělí, že tématem hodiny je dílo *Hovory s T. G. Masarykem* od Karla Čapka. Pokud tak neučinil v předchozích hodinách, studenty alespoň stručně seznámí s tvorbou Karla Čapka s důrazem na to, že kromě umělecké tvorby se věnoval publicistice a politickým textům.

Práce s textem (15 minut)

Vyučující studentům rozdá pracovní list, který obsahuje výchozí text z probíraného díla. Jedná se o úryvky z kapitoly *Demokracie*. Studenti mají za úkol přečíst si výchozí text a do pracovního listu zapsat, s kterými názory Masaryka souhlasí, se kterými ne a které jim jsou nějakým způsobem nejasné. Vyučující mezitím na tabuli načrtne tabulku, která je součástí pracovního listu studentů.

Diskuze ve skupinách (12 minut)

Vyučující rozdělí studenty do čtyřčlenných skupin a vyzve je, aby se spolužáky porovnali svá řešení prvního úkolu. Studenti diskutují, vyučující kontroluje jednotlivé skupiny. Studenti se mají zároveň zamyslet nad tím, v čem Masarykovy představy o demokracii korespondují se současnou podobou této formy vlády u nás. Svě odpovědi zaznamenávají do pracovního listu.

Prezentace skupinové práce (10 minut)

Učitel nejprve studentům položí otázku: „Myslíte si, že dnešní podoba demokracie odpovídá

Masarykovým představám?“ a vyzve studenty, aby hlasovali (zvednutím rukou). Jednotlivé skupiny jsou poté vyzvány, aby spolužákům sdělili, v čem se při práci s výchozím textem shodli a v čem nikoli. Vyučující odpovědi zapisuje na tabuli. Nejasnosti vyučující (nebo další spolužáci) vysvětlí. Studenti také představí své odpovědi na otázky, v čem Masarykova představa o demokracii odpovídá demokracii současné a v čem se liší. Studenti po prezentaci jednotlivých skupin mají možnost okomentovat odpovědi spolužáků, vyučující řídí diskusi.

Reflexe (5 minut)

Vyučující shrne, jaké odpovědi během diskuze zazněly. Poté položí znovu stejnou anketní otázku jako na začátku diskuze a pozoruje, zda se postoj některého studenta po diskuzi změnil.

CO UKÁZALA PRAXE A REFLEXE?

Studenti obecně s Masarykovým vnímáním demokracie souhlasili, zejména se shodovali na tom, že i dnes je neustále něco v krizi. Poté ale nedokázali formulovat, jak se krize projevuje globálně, tento pocit vztahovali spíše k vlastním životům.

Někteří studenti tvrdili, že nerozumí celému textu, to spíše vycházelo z jejich lenosti číst ho pozorně. Poté spíše nerozuměli konkrétním výrazům než obsahu samotnému. I přesto je dobré, aby vyučující během četby studentům dovysvětlil některé problematické výrazy (Např. bédnost, privilej).

Diskuze se týkala zejména poslední věty celé ukázky. Někteří studenti vnímají demokracii jako ryze politické téma a mají pocit, že do školy nepatří. Dále se shodovali, že církve nyní nemá na jejich výchovu žádný vliv. Také mají pocit, že na rozdíl od Masarykova pohledu pojetí demokracie nemá nic společného s láskou.

Studenti byli poměrně cyničtí. Mají pocit, že i přes demokracii dochází k vykořisťování občanů (což Masaryk zmiňuje).

DALŠÍ POZNÁMKY, TIPY NEBO DOPORUČENÍ

Ukázka pochází z knihy Hovory s T. G. Masarykem Karla Čapka, Fragment: 2009.

VÝCHOZÍ TEXT

Karel Čapek: Hovory s T. G. Masarykem (1928-1935)

Demokracie

(...) Demokracie není jen formou státní, není jen tím, co je napsáno v ústavách; demokracie je názor na život, spočívá na důvěře v lidi, v lidskost a v lidství, a není důvěře bez lásky, není lásky bez důvěry. Řekl jsem jednou, že demokracie je diskuse. Ale pravá diskuse je možná jen tam, kde si lidé navzájem důvěřují a poctivě hledají pravdu. Demokracie, to je hovor mezi

rovnými, přemýšlení svobodných občanů před celou veřejností – slovo „parlament“ má krásný smysl, jen je učinit tělem!

Demokratický ideál není jen politický, je i sociální a hospodářský. Komunismus odmítám. Bez individualismu, bez nadaných a vynalézavých jedinců, bez schopných vůdců, bez génů práce pro společnost se nedá rozumně a spravedlivě organizovat. Demokracie po stránce sociální znamená překonání degradující bledosti; v republice, v demokracii nesmí být možné, aby jednotlivci nebo stavy vykořisťovali své spoluobčany – v demokracii člověk člověku nesmí být prostředkem. Ta přirozená rozmanitost musí být uspořádána dělbou a hierarchií funkcí a práce; není možná organizace lidí bez nadřazených a podřazených, ale musí to být právě organizace a ne privilej, ne aristokratické panování, ale vzájemná služba. Demokracie potřebuje vůdců, ne pánů.

Přijímám demokracii i s důsledky hospodářskými a materiálními; ale zakládám ji na lásce – na lásce a spravedlnosti, jež je matematikou lásky, a na přesvědčení, že máme na světě pomáhat k uskutečnění řádu božského, k synergii s vůlí boží.

Mluvíte o demokracii dokonale; dnes je spíš zvykem hledat na ní chyby a mluvit o krizi demokracie.

Krise demokracie – prosím vás, co dnes není v krizi? Žijeme právě v době přechodní; jak víte, Švehla říkal, že válka dosud trvá, i když se nestřílí. Jsme – všechny státy a národy – v těžkém přerodu; těžko žádat hned dílo dokonalé a na věky. To neznamena, že by naše demokracie, vůbec naše řády nemohly být lepší, než jsou. Demokracie má své chyby, protože občané mají své chyby. Jaký pán, takový krám.

(...) Říká se například: prý parlament už nedostačuje. Ne už, ale ještě ne: parlament je volen voličstvem – kdo to voličstvo vychoval politicky a mravně? Starý režim; poslanců vyrostlých za republiky ještě nemáme. Demokracie nesmí být jen na ústavním papíře a v ústech demagogů. Ani ten nejlepší parlament není k tomu, aby odhlasoval, co je pravda, právo a mravnost; o pravdě, o základních zásadách politiky, práva a mravnosti se nemůže hlasovat podle většiny. Demokracie sama lidí nevychová. Slušní, opravdoví lidé se vychovávají rodinou, školami, církvemi, státní správou, literaturou, žurnalistikou a tak dále – překáží tomu demokracie?

1) Přečtěte si výchozí text a na základě něj utvořte pětileték:

„Tahák“ k pětilístku:

1. řádek: Téma textu (1 slovo)
2. řádek: Popis vlastností tématu (2 slova)
3. řádek: Dějová slovesa (3 slova)
4. řádek: Jedna věta vztahující se k tématu (4 slova)
5. řádek: Shrnutí podstatu tématu (1 slovo)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

